

Õiguskantsler

Henn Põlluaas
Riigikogu esimees
Riigikogu Kantselei
riigikogu@riigikogu.ee

Teie 18.09.2019 nr 2-3/14-12

Meie 02.10.2019 nr 10-2/191391/1904829

Vastus Riigikogu liikme kirjalikule küsimusele

Austatud Henn Põlluaas

Edastasite Riigikogu liikme Jevgeni Ossinovski kirjaliku küsimuse, mis puudutab Riigikogu menetluses oleva kodakondsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu ([58SE](#)).

Riigikogu liige tõi esile, et eelnõuga 58 SE piiratakse võrdse kohtlemise põhimõtet, sest [kodakondsuse seaduse](#) § 3 lg 1 lubab alaealistel säilitada mitu kodakondsust täisealiseks saamiseni. Eelnõu kohaselt loobutakse sellest põhimõttest nende alaealiste puhul, kellele kavatsetakse anda lihtsustatud korras Eesti kodakondsus. Nendelt nõutakse juba alaealisena teise riigi kodakondsusest loobumist. Enamik alaealistest, keda eelnõu puudutab, ei saa aga tegelikult enne täisealiseks saamist teisest kodakondsusest loobuda. On riike, sh Vene Föderatsioon, kes alaealisi kodakondsusest ei vabasta. Riigikogu liige küsis, kas õiguskantsler peab õigeks olukorda, kus riik annab inimesele õiguse, ette teades, et inimesel ei ole võimalik seda endast mitteolenevatel põhjustel tegelikult kasutada. Võrdse kohtlemise põhimõtet rikutakse Riigikogu liikme hinnangul sellega, et osa lapsi tohib hoida üheaegselt Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni (või muu kodakondsusest loobumist mittelubava) riigi kodakondsust täisealiseks saamiseni ja teised ei tohi.

Põhiseadus ei näe põhiõigusena ette subjektiivset õigust omandada kodakondsus naturalisatsiooni teel. Õigus kodakondsusele on sünnijärgsetel kodanikel. Naturalisatsiooni korras kodakondsuse omandamise tingimused määrab Riigikogu, sest kodakondsuspoliitika kujundamine on parlamendi pädevuses.

Riigikohus on aga sedastanud (RKÜKo 10.12.2003, nr [3-3-1-47-03](#), p 23; RKÜKo 03.01.2008, nr [3-3-1-101-06](#), p 18), et kodakondsuse omandamist ja kaotamist reguleerivate normide kehtestamisel peab Riigikogu arvestama põhiseaduses sätestatud põhiõiguste ja -vabadustega. Olulisteks põhiõigusteks, mida Riigikogu peab kodakondsuse reguleerimisel arvestama, on võrdsuspõhiõigus ja diskrimineerimise keeld. Samuti tuleb arvestada õiguse üldpõhimõtetega.

Niisiis on Riigikogul õigus otsustada, kas luua võimalus lihtsustatud korras kodakondsuse taotlemiseks ja millised tingimused selleks seada. Riigikogu ülesanne on hoolikalt hinnata, kas teatud grupi teistest erinev kohtlemine on põhjendatud.

[Eelnõu seletuskirjas](#) (p 6.1) on märgitud, et „12. augusti 2019 seisuga on rahvastikuregistris registreeritud 1523 alla 18-aastast last, kelle puhul on täidetud kõik järgmised tingimused: laps

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

sündis Eestis, tal on pikaajalise elaniku elamisluba ja ta võib olla nii määratlemata kui kolmanda riigi kodakondsusega, tema üks vanem on muu riigi kodanik ja teine määratlemata kodakondsusega, kes omab pikaajalise elaniku elamisluba ning elas Eestis enne 20.08.1991 või on sündinud pärast seda kuupäeva ning nii vanem kui laps elavad Eestis. Nende isikute hulgas on kõige enam Venemaa Föderatsiooni kodanikke, keda on 1393“.

Seletuskirjas on kajastamata, et tegelikult ei ole Vene kodakondsusega lastel ehk valdaval enamikul nimetatud sihtgrupil võimalik kodakondsust saada enne täisealiseks saamist. Juhtivkomisjoni esindaja selgitas eelnõu [esimesel lugemisel](#), et eelnõu väljatöötajatele on see probleem siiski teada. Nii mööndi põhiseaduskomisjonis peetud arutelul, et Vene kodakondsusega lapsel on tõesti võimatu loobuda teise riigi kodakondsusest enne, kui ta saab täisealiseks.

Siseministeeriumi hinnangul on kõnealuse rühma puhul erandi tegemine põhjendatud. Siseministeerium märkis, et selle rühma alaealiste vanemad taotlevad kodakondsust ainult oma lapsele, mitte aga endale ja seetõttu ei ole teada, missuguses väärtusruumis laps kasvab. Kodakondsuse andmise otsuse hilisem jõustumine aitab maandada mitmikkodakondsusega kaasneda võivast väärtuskonfliktist tulenevat riski, et Eesti kodanikust laps teostab täisealiseks saades Eesti kodaniku õigusi maailmavaate pinnalt, mis on vastuolus Eestis ühiskonna alusväärtustega.

Riigikogu ülesanne on eelnõu menetlemisel selgitada välja kõik olulised asjaolud ning hinnata, kas eelnõuga kaasnevad piirangud on põhjendatud. Riigikogu peab seejuures olema informeeritud regulatsiooni tegelikust mõjust ja eelnõuga tekkivast erinevast kohtlemisest. Tegelik sihtgrupp, kellele luuakse soodsamad tingimused on arvestuslikult 130 last, mitte 1523 nagu seletuskirjas märgitud. Riik ei tohi käituda sõnamurdlikult ega anda eksitavaid sõnumeid.

Riigikogu liige palus veel hinnata, kas on õigustatud seada kolmanda riigi kodanikust lapse õigus omandada lihtsustatud korras Eesti kodakondsus sõltuvusse sellest, kas tema vanem on määratlemata kodakondsusega või kolmanda riigi kodanik.

Riigikogul on õigus otsustada selle üle, kas anda kirjeldatud rühmadele võimalus taotleda Eesti kodakondsust lihtsustatud korras ning kuidas neid gruppe piiritleda. Sellist eristamist ei ole põhjust pidada meelevaldseks.

Kirjalik küsimus Riigikogu töö- ja kodukorra seaduse tähenduses

[Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse](#) (RKKTS) § 147 lõike 1 kohaselt võib Riigikogu liige esitada kirjalikult küsimuse õiguskantslerile tema võimkonda kuuluva üksikküsimuse kohta teabe saamiseks. Küsimus peab olema lühike ning võimaldama lühikest vastust (RKKTS § 147 lg 2 ls 2). Nende tingimuste arvestamine on oluline, sest Riigikogu liikme kirjalikule küsimusele vastamiseks on aega ainult kümme tööpäeva.

Õigusakti põhiseaduspärasuse analüüs ei ole olemuselt lihtne ega võimalda enamasti lühikest vastust. Õiguskantsleril on seaduse järgi kohustus hinnata vastu võetud ja jõustunud õigustloovate aktide põhiseaduspärasust. Kui Riigikogu eraldi küsib, siis analüüsime ka eelnõusid, kuid saame seda piiratud ressursside tõttu teha üksnes valitud juhtudel. Õiguskantsler esitab oma arvamuse eelnõu põhiseadusega kooskõla kohta üldjuhul siis, kui see puudutab küsimust, mille õiguskantsler on varem tõstatanud, või kui on ilmselge, et eelnõu on vastuolus põhiseadusega.

Riigikogu liikmel on loomulikult alati õigus õiguskantsleri poole küsimustega pöörduda ja vastus saada. Kõik pöördumised pole siiski käsitletavad kirjaliku küsimusena RKKTS § 147 tähenduses.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Siseministeerium

Kristiina Albi 693 8412
Kristiina.Albi@oiguskantsler.ee